

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY**

Podklad pro diskuzi
ke Strategii vzdělávací politiky do roku 2020

**1. Posílení významu a prestiže školy
a školního vzdělávání**

Praha, březen 2013

Úvod

V lednu 2013 zahájilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy přípravu *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*, která má vytvořit rámec pro dlouhodobý rozvoj celého vzdělávacího systému. V zájmu zohlednění názorů všech klíčových aktérů v oblasti vzdělávání, ale i široké veřejnosti se od počátku snažíme strategii připravovat co nejotevřenějším způsobem. Základní východiska a principy připravované strategie jsou představeny v materiálu *Hlavní směry Strategie vzdělávací politiky do roku 2020*. Na toto obecné shrnutí navazují dílčí materiály pro diskusi vypracovávané ministerstvem k jednotlivým profilujícím tématům, které budou v průběhu jara 2013 předkládány k veřejné konzultaci v tomto pořadí:

- 1. Posílení relevance a prestiže školy a školního vzdělávání**
2. Odstraňování slabých míst vzdělávacího systému
3. Ověřitelné standardy jako předpoklad zajištění kvality výuky
4. Role učitelů jako předpoklad kvalitní výuky
5. Kvalitní řízení vzdělávacího systému a posilování jeho kapacity

Tyto podklady mají sloužit k iniciaci diskuze o jednotlivých hlavních směrech budoucí strategie. Soustředují se především na klíčové otázky, které vyplynuly z dosavadní debaty o strategii.

Posláním předkládaného dokumentu je zahájit diskusi o postavení školy a školního vzdělávání ve výrazně se měnících vnějších podmínkách. Důraz na posilování významu a prestiže školy je přitom průřezovým tématem celé nově připravované strategie, a různé aspekty této problematiky se proto bezpochyby budou objevovat i v následujících dokumentech. Předkládaný text věnuje hlavní pozornost třem tématům, k nimž bychom chtěli směřovat konzultaci přednostně:

- proměňující se role školy,
- funkce a cíle školního vzdělávání,
- vztah školního a mimoškolního vzdělávání,

Některým úzce souvisejícím tématům budou věnovány samostatné kulaté stoly, a proto je ponecháváme pro tuto chvíli vědomě stranou (specifické slabiny jednotlivých částí školské soustavy, metody hodnocení výsledků, role učitele).

Chceme posílit relevanci a prestiž školy a školního vzdělávání

Páteř vzdělávacího systému v České republice tvoří tradičně síť škol a školských zařízení. Navzdory tomuto konstatování je zjevné, že význam a prestiž školního vzdělávání v posledních letech postupně klesá. Tento trend lze dát do souvislosti s dramatickými proměnami celkového kontextu vzdělávání, s nimiž se škola jako tradiční instituce nebyla doposud schopna adekvátně vyrovnat. Jedním z nejviditelnějších faktorů působících na oslabování významu školy je rozšíření alternativních přístupů k informacím, které zčásti snížily hodnotu znalostí jako takových a rovněž oslabily monopol škol na jejich předávání. Vedle toho jsme však svědky mnohých dalších vzájemně provázaných společenských, demografických, ekonomických, kulturních a politických posunů, jejichž dlouhodobé důsledky pro tradiční svět školního vzdělávání nejsou ve své úplnosti známé. Studie OECD *What Schools for the Future?* z roku 2001 nastínila pro následující dvě dekády několik možných scénářů vývoje škol. Všechny přitom vycházely z přesvědčení, že změny okolního světa budou pro školu jako tradiční model vzdělávací instituce představovat značnou výzvu.

V rámci připravované *Strategie vzdělávací politiky do roku 2020* chceme zahájit obrat směrem k řízenému **posilování významu a prestiže školy a školního vzdělávání** ve společnosti. Tento posun bude vyžadovat koordinované intervence na všech úrovních vzdělávací politiky, které budou vytvářet podmínky pro to, aby školy a školská soustava byly schopny adekvátně reagovat na přicházející změny.

Hlavní zamýšlená opatření z pozice ministerstva:

- **Vymezit a podporovat nezastupitelné funkce škol** jako je zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, kompenzace všech druhů znevýhodnění, osobnostní a sociální rozvoj žáků a studentů, výchova ke sdíleným hodnotám lidských práv, svobody a demokracie i roli školy jako místa přímých sociálních kontaktů.
- **Propojit výuku ve škole s procesy vzdělávání, které dnes probíhají mimo školu**, na internetu a prostřednictvím dalších médií. Škola by je měla nejen reflektovat a využívat, ale také aktivně usměrňovat a doplňovat.
- **Rozšířit možnosti dosažitelného vzdělání** uznáváním výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení (tedy programů mimo školu nebo aktivit přímo v oborech praxe).
- **Monitorovat mimoškolní vzdělávání** a působit využíváním sociálních sítí a dalších mediálních a komunikačních platform tak, aby synergicky napomáhaly a podporovaly dosažení cílů školního vzdělávání všemi dostupnými prostředky.
- **Posilovat roli škol jako center podpory celoživotního učení.**

Otázky pro diskuzi

1. Které vnější faktory mají největší vliv na proměnu postavení škol ve společnosti?

2. Do jaké míry a v čem se mají školy přizpůsobovat probíhajícím společenským změnám?

- Má se škola stát komunitním a sociálním centrem, anebo se má její role spíše upozadovat ve prospěch mimoškolní vzdělávání?
- Jaký má být poměr školního a mimoškolního vzdělávání u jednotlivých skupin účastníků vzdělávání?
- Má se škola snažit přiblížit dětem větším důrazem na používání informačních technologií, nebo má naopak akcentovat výuku bez informačních technologií? Jak by mohlo vypadat efektivní využívání IT ve výuce?

3. Jaké vzdělávací funkce a cíle by měly prioritně zajišťovat školy?

- Pokud se podíváte na cíle vymezené školským zákonem, jaké z nich považujete za nejvíce prioritní pro období příštích 15 let? Proč?
- Jaké důležité vzdělávací funkce jsou podle Vás nejméně naplňovány? Proč?
- Které funkce nemohou být smysluplně naplňovány jinak než prostřednictvím školy?
- Měly by školy být povinny pomáhat dětem, které neprospívají? Pokud ano, jak?
- Má se škola snažit docílit především toho, aby děti byly poslušnější, nebo se má snažit podporovat spíše jejich nezávislý úsudek a kritické myšlení?

4. Co je třeba udělat pro to, aby školy lépe plnily prioritní vzdělávací funkce?

- Co může udělat MŠMT a další ústřední instituce státní správy pro naplnění prioritních cílů? Jaké nástroje k tomu může použít (finanční, legislativní, informační)? Jak konkrétně?
- Co mohou udělat krajské a obecní úřady?
- Co mohou udělat samotné školy?
- Jaká by měla být role dalších aktérů (rodiče, zaměstnavatelé, neziskové organizace)?
- Jak konkrétně by měla vypadat podpora školám ze strany institucí veřejné správy, aby tyto mohly poskytovat kvalitnější a relevantnější vzdělávání?
- Jakou roli by měla hrát konkurence a jakou spolupráce mezi školami (na lokální, regionální, národní a mezinárodní úrovni)?